

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Tertiæ Partis Pars Secunda. De Sacramentis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

TERTIÆ PARTIS PARS SECUNDA DE SACRAMENTIS.

DE singulis Sacramentis in genere & specie tractatur ex professo in huius Operis Tom. II. Part. III. à Tractatu II. usque ad Tractatum V. qui est de Præceptis: & Tract. I. fusi de Atritione in Sacram. penitentia. Item, de Sacramentis singulis contra Hæreticos, sive Sæctas varias, in Part. I. Tract. II. cap. II. pag. 67. pag. 72. pag. 78. & sequentibus. Cap. 3. &c. de Eucharistia, Missa, Communione sub utraque specie, & Confessione Sacramentali, pag. 70.

Hic tantum restant addendæ in singulis quædam Quæstiones præsertim speculativæ ad perfectum Theologiæ universæ complementum, servato materiæ consuetu in Scholis decursu.

CAPUT I.

De Sacramentis in genere.

IN statu Naturæ integræ, sive Innocentiæ defacto nulla fuerunt Sacramenta. Est Theologorum sententia communis. Ratio est, quia Deus prævidit statum Innocentiæ in Adamo & Eva brevissimo tempore duraturum; ergo non est credibile pro illo statu instituisse Sacramenta quorum nullus futurus erat usus: cum etiam in Genesi ubi agitur de primorum Parentum creatione ac statu, talium Sacramentorum mentio non reperitur.

Dices, matrimonium Adam & Evæ vocari videtur Sacramentum ad Ephes. 5.

Resp. Sacramentum ibi latius sumi pro quovis signo rei sacræ; nec ullam sanctitatem per se tunc attulit matrimonium, nec postea usque ad Christum, unde nec Sacramentum fuit, quod est signum suo usu sanctificativum.

Sed queritur porro, An fuisset institutio & usus Sacramentorum in statu naturæ integræ si status ille perdurasset?

Resp. Probabilius illa non futura, etsi hominum genus in eo statu perseverasset. Ita D. Thom. q. 61. a. 2. pluresque Theologi, quos citat & sequitur *Amicus disp. 3. n. 14.* Contra *Suarez, Lugo &c.* Probat, quia licet Deus possit velle quod est minus conveniens, v. g. non creare mundum, quamvis creare sit bonitati ejus convenientius; ex eo tamen quod nunc sciamus Deum in isto statu daturum fuisse ordinariè homini alia dona spiritalia supernaturalia independenter à rebus corporeis, probabiliter inferimus illum ad hoc nunquam usurum fuisse Sacramentis illis sensibilibus.

Dices, Permanente in statu Innocentiæ toto humano genere potuissent aliqui in particulari peccare; ergo pro his fuisset institutum aliquod remedium, quo resurgerent, ergo aliquod Sacramentum: illi enim per peccatum excidissent jam è statu Innocentiæ, & incidissent in statum illi similem in quo nunc homines versantur.

Resp. Concessio ant. (cum gratis asseratur Adamo

non peccante omnes homines confirmandos fuisse in gratia, contra auctoritatem *D. Thom. 1. part. q. 96. a. 2.* ac fere omnium Theologorum) negando tamen consequentiam. Quia posset esse in illo statu remedium peccati absque Sacramento, nam & Adam post peccatum sine Sacramento justificatus fuit, & multi alii in natura lapsa, absque usu Sacramenti per solum actum contritionis justificantur, quale remedium potuisset & lapsis illis sufficere.

In statu naturæ lapsæ, suppositâ voluntate Dei de illa salvanda per fidem Christi redemptoris necessariam, vel omnino convenientius fuit institui Sacramenta.

Probat, quia in hoc statu fides Christi redemptoris sine aliqua externa revelatione facta per res corporeas haberi nequit: in statu verò innocentie Deus independenter à rebus corporeis, scientiam, alia que dona spiritalia infundebat hominibus, sicut & Angelis, de hoc enim statu ait Apostolus ad *Rom. 10.* quomodo credent ei quem non audierunt? Ergo convenientissimum erat ut ceremoniæ huic fidei obediendæ conjunctæ esset singularis aliqua utilitas obediendæ; utilitas autem illa debuit esse non corporalis, quia res sacræ non debent ordinari ad quæstum aut commodum corporis; ergo utilitas spiritalis, consistens in aliquo Sanctitate usu Sacramentorum conferenda.

Tempus legis naturæ dicitur illud, quod fuit à peccato Adami usque ad legem Scriptam, quæ data est per Moysen, non quod homines illo tempore nullam aliam legem, aut præceptum à Deo quam ipsam naturam rationalem accepissent (statim enim post diluvium præcepit Deus hominibus *Genesios 9.* ne carnem cum sanguine comederent, quæ erat lex positiva) sed quod nulla esset Dei lex scripta, hominesque regerentur solis naturæ legibus, paucisque præceptis divinis, retentis per memoriam, ac traditionem.

Pro justificatione parvulorum in statu legis naturæ, non requirebatur applicatio aliqua externa, quæ haberet, verbo vel facto, sed sufficiebat fides ab aliis illis applicari actu interno. Ita post *Bonaventuram, Richardum, Dominicum Sotum, & alios, Vasquez, Disp. 165. Cap. 3. & Huviado, Disp. 3. difficultate. 4. q. 2. a. 9. quæstiuncula 2. & in 3. parte q. 7. a. 4. ad 2.* Quia Patres, ex quibus solis habemus ea quæ de justificatione parvulorum in lege naturæ novimus, non requirunt signum externum, sed sola tali fide parentum ajunt eos solitos justificari. *Gregor. lib. 4. moralium cap. 30.* quod, inquit, apud nos valet aqua Baptismatis, hoc egit apud veteres vel pro parvulis sola fides, vel pro majoribus virtus sacrificii. Ita & Patres alii.

Dices, Fides adulti non potuit prodesse parvulo, nisi illi applicaretur; atqui hæc applicatio fieri debebat per ceremoniam externam circa ipsum parvulum, ergo &c.

Respon-

Respondeo, negando minorem, applicari enim fidem huic parvulo, nihil est aliud quam per fidem determinari Deum ad dandum huic gratiam remissionem peccati; ut autem determinetur ad hoc Deus, non est opus caeremonia externâ, sed sufficit actus internus determinatè versans circa hunc parvulum, cum Deus actum internum videat, & ab eo possit moveri ad conferendum gratiam justificationis.

CIRCUMCISIO, quae fuit post legem Mosaicam, sive scriptam, per se, sive vi institutionis suae, non habebat vim justificandi, ut jam habet Baptismus, sed solum instituta erat ut esset signum sensibile eorum qui erant de populo Dei. Ita *D. Thom. q. 90. a. 7. Ingo disp. 5. n. 4. Hurtado disp. 3. difficultate 9. Lessius de Sacram. q. 70. art. 9. Contra Scotum, Henricum, Bonacinam aliosque.*

Sed *infantes masculi* Hebraeorum communiter justificabantur per Circumcisionem, sumptam materialiter, prout scilicet illa signo justificativo legis naturae successit. Circumcisio autem illa die octavo infantibus conferebatur. Ita *D. Thomas alique Scholastici.*

Unde colligi potest, si ante diem octavum periclitaretur infans, non debuisset praeveneri tempus Circumcisionis, sed fide v. g. parentum iis applicatâ potuisse salvari, sicut feminae omnes, quae non circumcidebantur: adultos verò justificatos formaliter tantum per actum charitatis docet *Lugo hic disp. 5. num. 73. Sc. contra Scotum, Durandum aliosque.*

Baptismus Joannis aliquo modo extraordinarium fuisse Sacramentum, non ut Baptismus Christi, doceat communiter Theol. Quia institutus à Deo, ut testatur ipse *Joannes*, qui misit me baptizare &c. scilicet ad figurandum Christi baptismum. Quod saltem aliquid sanctitatis externae causaret, quemadmodum ablutione aliae ante à Deo per Moysen instituta, dubium non videtur, cum particularis fuerit Dei missio ad illum conferendum.

Septem sunt LEGIS NOVAE Sacramenta, & neque plura, neque pauciora, contra Hæreticos recentiores, qui ferè præter Baptismum & Eucharistiam, nullum agnoscunt. Probat autem ex consensu totius Ecclesiae tam Graecae quam Latinae in Concilio Florentino &c. *De quibus supra hujus Operis Tom. I. Tract. II. cap. 11.*

Sacramenta illa causant gratiam & characterem in instanti sui terminatio. Quia isto instanti, non ante, habent completam significationem, & sunt totaliter in facto esse. Hoc porro instans, ex communi Philosophorum doctrinâ de inceptio, & desitione entis successivi, dicitur *extrinsecum*, sufficitque ad causalitatem moralem, quae non requirit actualem existentiam causae dum causat effectum suum, scilicet gratiam in suscipiente.

Neque ex eo quod Sacramentum non causet gratiam, nisi quando totum est in facto esse sequitur, formam illius in praesenti expressam non posse verificari: Quia ad hoc sufficit moralis coexistentia causae & effectus, sive quod producatur effectus immediate postquam prolata est forma istius effectus causativa.

Dices, quid si suscipiens Sacramentum in illo instanti extrinsecò quo conferenda esset gratia, moriatur? Respondeo, non esse absurdum admittere Sacramentum illo casu carere effectum, cum desit conditio requisita ad operationem Sacramenti, nempe status via-

R. P. Arsdok. Tom. II.

toris pro illo instanti, quo Sacramentum debet operari: Adde, hunc casum esse moraliter impossibilem, aut pertinere ad divinam providentiam non permittere ut posito Sacramento eo præcisè instanti moriatur.

REVIVISCIT Baptismus informis, & probabilius alia Sacramenta obice remoto, ad remissionem culpae. Colligitur ex verbis *D. Augustini*, Sacramentum & in homine justo, & in homine injusto semper sanctum est, quod neque aequitate alicujus augetur, neque iniquitate minuitur. Et sanè aliàs justificatio aliquando nec per Baptismum, nec per illius votum fieret, cujus oppositum ex Tridentino colligitur.

Reviviscit etiam ad remissionem *paenae*, quod necessariò admittendum est quando baptizatus sine attritione de venialibus statim moritur post Baptismum, cui vi Baptismi poena post mortem remitti debet, testante *Florentino*, quod baptizati morientes, antequam culpam aliquam committant, statim ad regnum Caelorum & Dei visionem perveniunt. Unde etiam sequitur quod reviviscat ad remissionem *venialis culpae*, sine qua nunquam remittitur illius poena: hæc tamen remissio habitualis venialium in reviviscencia fit sine sacramentali gratiae infusione, cum obex venialium remissionem impediens, non sit etiam obex gratiae.

Porro, ex ratione *D. Augustini* pro Baptismo supra allata colligitur, quod ad omnem effectum reviviscant etiam *Sacramenta cetera informia*, quod in multis credibilius fit ex eorum interabilitate aut absolutâ, aut saltem pro tempore aliquo, ne semel indignè suscipiens semper effectu illorum carere debeat. Reviviscunt verosimiliter ad *majorem* gratiam in homine tunc *magis disposito*; sic enim fit in prima susceptione, adeoque convenientius dicitur sic fieri in reviviscencia consequenti.

Dispositio necessaria ad reviviscendum pro Sacramentis merè *vivorum*, est status gratiae. Pro Sacramentis *mortuorum*, si obex sit *negativus*, requiritur illa quae ab initio sufficiens flet, adeoque saltem attritio: aliàs enim nunquam se solis ad gratiam primam reviviscerent. Si ad obicem negativum accesserit peccatum post susceptionem commissum, opus est contritione vel confessione: cum nullum Sacramentum peccatis futuris tollendis subserviat. Eadem opus est, si obex in susceptione fuerit *positivus*, quale est peccatum prius naturâ vel concomitanter in susceptione commissum: non potest enim tale peccatum per istud Sacramentum remitti: Quia forma non videtur cadere super peccata, respectu quorum tunc impossibile est retractatio.

Dum Sacramentum *mortuorum* per *contritionem vel confessionem reviviscit*, gratia confertur duplex, & quidem simul naturâ: licet enim contritio & confessio prius naturâ existant, non tamen prius agunt, quam reviviscat Sacramentum, eò quod hujus effectus non prærequirit in suscipiente statum gratiae, sed tantum dispositionem in actu primò talem, ut peccatum remittatur simul ex vi dispositionis, & Sacramenti reviviscantis.

CAPUT II.

De Baptismo, Martyrio, Confirmatione, Eucharistia.

§. I.

Baptismus, Martyrium, Confirmatio.

Institutio Baptismi probabilius tunc primum fuit, cum Christus per discipulos baptizaret in Judæa, uti refertur, *Joan. 4.* H 2 Ob.

vide
kin

theo-
logia

D. IV

Obligatio tamen suscipiendi Baptismum tantum caput post adventum Spiritus Sancti quando Apostoli ceperunt promulgare legem Evangelicam: Ideo Judæus ante Christi passionem sufficienter instructus de Doctrinâ, obligabatur quidem ad credendum in Christum, & Doctrinam ejus admittendam ut veram: Non tamen ad deserendam legem Mosaicam; Quia necdum erat à Christo abrogata, imò & à Christo tunc observata fuit.

Infirmis Christus Baptismum inchoativè, & velut in exemplari, quando baptizatus fuit à Joanne: Completè autem cum discipulos misit ad baptizandum. Primam partem tradunt Patres apud Vasquez & Suarez, hic de hoc agentes, Secunda verò suadetur ex eo quod institutioni Baptismi nullum tempus aptius appareat.

Ad *valorem Baptismi* requiritur expressa invocatio SS. Trinitatis, nec valet collatus in nomine *solius Christi*: nam *Matth. ultimo* expressè dicitur baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: idque declarat praxis Ecclesiæ tres personas semper exprimentis. Probabilius etiam est nunquam sic fuisse collatum: idque colligitur ex *Canone 49. Apostolorum*, ubi præcipitur invocari SS. Trinitatis.

Dices, in *Actis* Apostolorum dicuntur aliqui baptizati in nomine Christi.

Resp. id eo id dici, vel quia hoc nomen inferebatur etiam formæ Baptismi v. g. dicendo, & Filii Jesu Christi: vel dicendo in nomine Christi, idem esse, quod Baptismus in fide & auctoritate Christi conferatur.

MARTYRIUM est testimonium Fidei Divinæ vel in se, vel in opere alicujus virtutis morte confirmatum. Requiritur tormenta de se mortis illativa, & causa supernaturalis: & prout Martyrium *adultis* proprium est, requiritur etiam acceptatio voluntaria.

Infantes per solum Martyrium, sine Baptismo aquæ salvati possunt: ut patet perpetuâ traditione Ecclesiæ, quæ à temporibus Apostolorum infantes Christi causa ab Herode occisos semper ut veros Martyres coluit.

Neque *dicas* cum *Armacano*, infantes illos fuisse ante mortem justificatos per *circumcisionem*: Cum haud dubiè multi Ethnici Judæis permixti fuerint, & multi ante octavum vitæ diem, quo fiebat circumcisio, interfecti fuerint. Neque hoc, si verum esset, vim argumenti nostri elideret: cum infantes illi non tantum colantur ut Sancti, sed etiam ut Martyres, adeoque ut participes status gratiæ virtute Martyrii.

Martyrium in adultis habet vim remittendi omnem culpam & pœnam ex privilegio, & velut ex opere operato. Constat ex communi fidelium sensu, & verbis Christi apud *Matthæum*, qui perdidit animam suam propter me inveniet eam. Habet autem hanc vim etiam secluso actu charitatis, ut patet in pueris qui sine ullo actu per Martyrium justificantur. Deinde, alioqui malè distinguerent Theologi tria baptismata: cum sic baptismus sanguinis non distingueretur à baptismo flaminis, sive amoris Dei super omnia, qui vim justificandi per se, & solitariè obtinet.

Dices, 1. Apostolus asserit, nihil prodesse Martyrium sine charitate.

Resp. tò *sine* contrariè, non privativè accipiendum esse, ita ut sensus sit, nihil prodest Martyrium, si habueris odia, dissensiones, cupiditatem vindictæ, &c. quæ Martyrii vim impediunt.

Dices 2. S. Augustinus, docet Martyrium sine Charitate non esse verum Martyrium, nec prodesse posse.

Resp. intelligendum esse de charitate, non quæ Deus diligitur super omnia, sed quæ fidelis quisque uni tenetur cum verâ Christi Ecclesiâ: explicari etiam possit in sensu supra assignato.

In *adulto* etiam requiritur, ut mortem acceptet ex *motivo aliquo supernaturali*. Unde qui mortem etiam ex Christi odio sibi illatam sustineret, ex solo vanæ gloriæ motivo, non esset verè martyr, ex defectu motivi ad fidem, aut virtutem Christianam pertinentis.

Acceptatio mortis non debet esse necessariò *voluntas actualis*, sed sufficit *habitualis*, id est, præterita non retractata: Quia satis est quod verè mors fuerit volita. Debet tamen illa excludere omnem voluntatem *se defendendi*: alioqui Martyr non satis conformaretur Christo, qui instar Agni coram tendente se, obmutuit: Hinc milites, qui ex vera intentione Religionem tuendi pugnantem occidunt, non sunt verè Martyres. Ita Doctores communiter, & præcis Ecclesiæ, quæ merè tales martyribus non annumeravit: quinimò Phocæ Imperatori & aliis tale Martyrii genus inducere volentibus semper refinit, teste *Baronio* in Notis ad Martyrologium Rom. ad diem 19. Aprilis.

In *peccatore* autem requiritur necessariò aliqua *pœnitentia*, Patet ex *Tridentino* docente iis, qui actualia peccata commiserint, pœnitentiam quovis tempore fuisse necessariam ad justificationem etiam per Baptismum obtinendam. Videtur tamen sufficere pœnitentia *virtualis* inclusa in voluntate moriendi pro Christo, concepta ex motivo universali repugnante cuilibet peccato mortali, cujuscumque virtutis illud fuerit.

Ad *effectum Martyrii* non requiritur *Contritio* in peccatore sed sufficit *Attritio*: Quia hæc sufficit ad Baptismum, cui non cedit Martyrium quoad vim justificandi, juxta Patres, & nominatim Clementem Romanum *Lib. 5. Constit. Apost. cap. 7. S. Cyprianum Epist. 73. S. Augustinum Lib. 13. de Civ. Dei cap. 5. & 8.* Quia, inquit, qui dixit, Nisi quis renatus fuerit ex aqua, dixit, & qui me confessus fuerit, &c.

Confertur gratia Martyrio respondens ex opere operato, non in instanti mortis extrinseco, quia tunc aliquis posset salvari, qui in vitâ nunquam habuisset gratiam habitualement: Nec confertur in *ultimo vite instanti* reali; Quia probabilius est non dari instantia realia indivisibilia. Confertur ergo paulò ante mortem, quando Martyr eo adductus est, ut absque miraculo non possit amplius uti ratione & sensibus, quia tunc Martyrium est moraliter consummatum, & Martyr postur pro Christo quidquid in humana vita est summè æstimabile.

QUÆSTIO est singularis, & maximi momenti ac solati pro Missionariis, & aliis qui inter hæreticos aut Infideles in periculis & ærumnis versantur: *Quæ, & qualis passio ad verum Martyrium requiratur?*

Resp. cum *Suare* de Relig. &c. Primò, Martyr est cui Religionis causâ mors immatura acceleratur miltariis, inopiâ, fugâ, &c.

Secundò Martyrii palmam magna ex parte confertur qui usque ad mortem in tribulationibus, & laboribus pro Catholica fide constanter perseverat.

Tertio in omni proprietate, & veritate Martyrium

consummatur, & ita solet Ecclesia eos colere, quibus, navigatione, penuria, gravibus incommoditatibus ita corpus extenuatur, ut verè mors inde finaliter acceleretur. Horum singula probat fuisse *Suarez* ex *S. Cypriano Augustino, Chrysostomo, alisque.*

Illos etiam qui in obsequio peste infectorum ex charitate vitam ponunt ut Martyres à Fidelibus haberi docet *Baronius in Martyrologio Romano*, de quibus fuisse *Raynaudus.*

Idem tradit de vero Martyrio illorum qui hoc seculo in persecutione Anglicana enecantur et si persecutores alios fingant pretextus, *Baronius in suis Annalibus* ubi agit de *S. Thoma Cantuariensi.*

PARVULIS sive pueris extra Martyrium, ante sufficientem usum rationis necessarius est Baptismus re ipsa susceptus: ut constat ex generali regula, Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c. & Ecclesie traditione, quam hinc ex *S. Augustino, alisque Patribus Suarez, & Vasquez* fultus adducunt.

Possunt adulti sine Baptismo aque per Baptismum fluminis, sive contritionis perfecte justificari. Constat ex Scriptura *Proverb. Cap. 8.* ego diligentes me diligo &c. *Joan. 14.* qui diligit me diligitur à Patre meo, Item ex *PP. Amb. August. Bernarda,* & aliis passim.

Dicitur, ex dicto generali Christi, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* colligitur ipsum aquæ Baptismum omnibus ad salutem esse necessarium.

Resp. illud intelligendum de Baptismo in re, vel voto Baptismi incluso in contritione sive amore Dei perfecto. Cum autem Ananias dixit Paulo, *Baptizare & abluere peccata tua*, non significavit Paulum non fuisse antea per charitatem justificatum, sed tantum justificatum fuisse sub onere Baptismi postea suscipiendi.

Extra periculum mortis certò imminenti, non licet Infantibus infidelium principibus infidelibus subjectorum baptizare. Quia Baptismus ille vel deberet exponi periculo prophanationis: vel deberent infantes illi abstrahi à parentibus: neutrum autem licitum est: Christus enim noluit religionem suam vi propagari, sed libero vel Baptizandorum, vel Parentum consensu. Neque satis est quod parentes infideles consentiant in Baptismum infantium suorum, nisi etiam eorum educationem Christianam promittant, aut congruè fieri permittant.

Dicitur, Parentes infideles abutuntur suà patriâ potestate nolendo prolis suæ Baptismum à Deo ad salutem institutum: ergo possunt ad hoc à Principe cogi.

Resp. abusum patriæ potestatis circa supernaturalia non subjacere vindictivæ Principum potestatis: nisi etiam repugnet legi naturali, aut bono Reipublicæ, quod non fit in casibus prædictis. Nec refert quod aliqui Principes tulerint leges spectantes ad supernaturalia. Quia id fecerunt ex commissione Ecclesie vel expressâ, vel tacitâ, vel præsumptâ: idque tantum respectu fidelium subditorum.

Si tamen infantis Parentes infideles mortui sunt, Principes fideles curare possunt ut Baptizetur infans & suo tempore in fide instituat.

Infantes Mancipiorum infidelium possunt, & debent invitari etiam parentibus baptizari, si subsint Dominis Christianis: Ratio est, quod possunt abstrahi à parentibus absque parentum injuria, ad procurandam eis educationem Christianam, cum jure mancipii ad Principem pertineant.

Quæres, Quid si unus parentum sit fidelis, an possit infans altero parente infideli inviro baptizari?

Resp. posse, si spes sit ut Christianè educetur. Et ita statuitur in jure, *Can. Judæi, causa 18. Quæst. 1. & Cap. ex litteris, de convers. infidelium.*

CONFIRMATIONIS Sacramentum, fuit à Christo immediatè institutum, idque in ultima cœna, Quod expressè docet *Fabianus Papa Epist. 2. Cap. 1.* his verbis: In illa enim die Dominus Jesus, postquam cœnavit cum discipulis suis, & lavit eorum pedes, sicut à SS. Apostolis prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt, Christum conficere docuit.

Ad valorem Sacramenti Confirmationis requiritur, ut Christum benedicatur ab Episcopo: ita ut nequidem ex commissione summi Pontificis censeatur simplex sacerdos validè Christum conficere. Neque contrarium bene inferitur ex eo quod ex tali commissione possit Simplex Sacerdos hoc Sacramentum ministrare: Quia hæc duo diversa sunt. Ita cum *S. Thoma, Suarez, Henriquez, alique communius, Contra Scotum, Cajetanum, Valentiam, &c.*

Materia proxima hujus Sacramenti est, unctio Christum in fronte facta per modum crucis: & frons inungenda est immediatè ipsius Episcopi manu; Quia hoc Sacramentum debet perfici per aliquam manus istius impositionem. *Forma* illa Græcorum, *signaculum donationis Spiritus Sancti*, certò valida est, 1. Quia ante schisma Græcorum forma eadem usurpata fuit. 2. Quia in secunda Synodo generali eadem forma tradita fuit, neque in Concilio Florentino, aut alibi ab Ecclesia reprobatur, quod pluribus confirmat *Amicus hic disp. 13. num. 76. alique.*

De Confirmatione **PRACTICA** traduntur infra Part. III. Tract. IV. Cap. 3.

§. II.

Eucharistia Sacramentum.

DE hoc Sacramento, *Sacrificio Missæ, & Horis Canonis, quæ sunt PRACTICA* traduntur infra Part. III. Tract. IV. Cap. 4. & seq. Hic quæ portò speculative sunt apponuntur.

EVCHARISTIA NON CONSISTIT in solis speciebus etiam ut connotantibus corpus & sanguinem Christi: neque in solo corpore & sanguine, sed utrumque intrinsecè importat. Quia utriusque simul sumptis tantum convenit esse signum sensibile sanctificans animam per modum cibi & potus spiritualis. Ita *Cajetanus, Suarez, Vasquez, & recentiores communius.*

Species Eucharistica dicuntur Sacramentum tantum, quia significant, & non significantur, *Gratia Sanctificans* dicitur Res tantum, quia significatur, & non significat. *Corpus* autem & *sanguis* Christi dicitur Res & Sacramentum; quia significant & significantur: hæc enim significantur per species, & spirituales animæ refectionem significant.

Eucharistia dicit essentialiæ ordinem ad verba consecratoria, ut sui causam, non ut sui partem. Quando autem Florentinum assignat verba consecrationis pro forma hujus Sacramenti, non est intelligendum de forma intrinsecâ & permanente, sed extrinsecâ & transeunte, à qua scilicet species consecrata denominantur constitutæ in ratione hujus Sacramenti.

Eucharistia sub utraque specie est unicum specie Sacramentum: Quia sub utraque specie ordinatur ad unum & eundem finem, videlicet ad spirituales refectionem

scle
kin

theo-
logia

IV

tionem animæ. Sicut enim ex cibo & potu corporali fit unica perfectio corporalis, sic ex spiritali unica refectio spiritalis constituitur.

Probabilis videtur quod *Aqua* vino mixta immediate convertatur in sanguinem Christi. Ita recentiores communius, contra *Thomistas*. Prob. 1. ex *S. Ambrosio lib. 4. de Sacram. cap. 4.* Ante, inquit, verba Christi, calix est vino & aqua plenus, ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur. Et *S. Damasc. lib. 4. de fide cap. 14.* sic ait, Nonne potest panem suum ipsius corpus efficere, & vinum & aquam sanguinem? Prob. 2. ex usu Ecclesiæ veteris, quæ multum aquæ solita fuit admiscere, uti etiam fecit Christus more regionis calidæ: Non est autem verosimile tunc aquam mutari in vinum. 3. Quia verius videtur nunquam aquam vino mixtam converti in vinum: experiunt enim constat posse illam etiam post longum tempus à vino separari. Hanc sententiam fuisse propugnata a *Aresio* Episcopo in libro de hoc specialiter edito.

Auctores antiqui agnoscentes tantum *mediatam* conversionem aquæ in sanguinem, scilicet post transitum aquæ in vinum, explicari possunt de prævio aquæ transitu in vinum, non physico, sed morali, eo quod aqua modica mixta vino, appareat esse vinum sensui externo.

In forma consecrationis pronomen, *hoc*, non demonstrat panem, nec speciem panis: alioqui enim falsa esset forma: falsum enim est quod panis, aut speciem panis sit corpus Christi, sed demonstrat id quod continetur sub specie panis, videlicet corpus Christi: non quidem sub explicitâ ejus ratione; alioqui enim esset propositio identica: sed sub confusa ratione, *contenti sub specie panis in fine verborum*. Idem de pronomine, *hic*, in forma calicis cum eadem proportionem dicendum.

Vi verborum solum Christi corpus immediate & directè ponitur sub specie panis: & solus sanguis sub specie vini: Quia id tantum requiritur ad illorum verificationem. Per *concomitantiam* autem ponitur etiam sanguis sub specie panis, & corpus sub specie vini: & sub utraque anima & divinitas Christi, propter naturalem connexionem quæ est inter corpus, sanguinem, & animam, & eorum unionem cum divinitate prout in Christo existunt.

Quoad *passionem à causis extrinsecis*. Corpus Christi, prout existit in Eucharistia, non potest naturaliter pati ab agentibus extrinsecis, ut igne, aqua, ictu, &c. Quia cum agentia illa sint corporea, non possunt habere alium influxum, quam quantitativum: non potest autem hic influxus recipi in subiecto indivisibiliter existente, qualiter ibi existit corpus Christi.

Effectus alios Eucharistia recenset *Trident. Sess. 13. Cap. 2.* videlicet, liberationem à venialibus, & præservationem à mortalibus. Et primum quidem causat ex opere operato, modò non inveniat in recipiente actualem aut habituales affectum ad venialia: alterum autem mediantibus gratiis actualibus, quæ intuitu communionis prius factæ, dantur ad vincendam tentationem præsertim quæ in peccatum mortale inducat.

Sumptio utriusque speciei simul non confert majorem gratiam. Unde, *Sacerdos sumens sanguinem* non accipit novam gratiam ex opere operato: gratia tamen quæ datur in sumptione corporis, confertur etiam pro-

pter sumptionem sanguinis mox futuram, quæ cum sumptione corporis constituit unicum Sacramentum. Ita Theologi communius, contra *Alensem, Vasquez, Prapositionem, Maratum, Lugo, &c.* Colligitur ex *Trid. Sess. 21. Cap. 3.*

Nec refert, quod *Clemens VI.* dans *Regi Gallie* potestatem communicandi sub utraque specie, dicit debili id concedere ad majus augmentum gratiæ: Quia vel loquitur ut Doctor privatus sequendo opinionem oppositam: vel certè intelligendus est de augmento gratiæ ex opere operantis, ratione majoris devotionis quæ in sumptione simul calicis exercetur.

SACRIFICIUM MISSÆ, sumptum formaliter pro actione sacrificandi, consistit essentialiter ad præteritè in consecratione, vi cuius ponitur corpus & sanguis Christi sub speciebus panis & vini. Quia per consecrationem ut talem immolatur hostia Deo, in quantum vi illius ponitur sub specie panis corpus Christi vel totum separatim à sanguine: & sub specie vini sanguis velut effusus. Unde hæc corporis & sanguinis, quantum est ex vi verborum, separatio, dicitur à Patribus, Mystica quædam Christi occisio & immolatio, quæ vera illius in Cruce immolatio representatur.

Neque ex eo quod Ecclesiæ curet ut nullo casu *Sacerdos* omitat communionem sequitur, eam esse de essentialia sacrificii: hoc enim facit, quia est aliquid ejus extrinsecum complementum, & velut consummatio quædam istius Sacrificii, quam proinde sacrificanti non liceat omittere.

Sacrificium illud est simul *Latreuticum, Eucharisticum, Propitiatorium, & Impetratorium*. Est *Latreuticum* in quantum offertur Deo in agnitionem læpremi ejus in omnes Dominii. *Eucharisticum*, in quantum fit in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis. *Propitiatorium*, in quantum offertur in remissionem peccatorum; & satisfactionem pænitentiæ debitæ. *Impetratorium* denique, in quantum tendit ad beneficium aliquid impetrandum per illius sacrificii virtutem singularem à Deo illi annexam.

In quantum sacrificium *Eucharisticum* est *Propitiatorium*, habet vim remittendi peccata, & pænitentiæ temporales peccatis debitas. Et hæc quidem pænitentiæ saltem partialiter remittit immediate ex opere operantis, si nihil obstat ex parte subiecti: peccata autem mortalia tantum mediate, mediantibus scilicet gratiis actualibus, quæ ejus intuitu conferuntur, quibus peccator, pro quo sacrificium oblatum est, perducitur ad pænitentiam. Quia verò istæ gratiæ non sunt semper efficaciæ, ideo non semper vi sacrificii remissionem mortalium consequitur is pro quo offertur. Quantum atinet ad remissionem venialium, probabile est *Missæ* sacrificium hunc effectum immediate operantis in eo pro quo oblatum est, si nullum affectum actualem aut habituales erga ea retineat. Idque conforme est *Tridentino Sess. 22. Cap. 1.* asserenti per hoc sacrificium remitti ea quæ à nobis quotidie committuntur &c.

Hujus sacrificii virtus impetrativa est infinita in actu primo, sive quoad sufficientiam, quandoquidem contineat Christi merita. Non est tamen infinita in actu secundo, sive, non movet actu Deum infinite ad concedendum id quod petitur: alioqui enim postulatio esset semper efficax, & infallibilis, cuius constat oppositum.

Minor est vis impetrandi in actu secundo, quo plurimè

fiunt beneficia quæ primariò petuntur, & plures persona pro quibus primariò postulantur. Quia alioqui Sacerdos stipendium accipiens non teneretur primariò Missam Deo offerre ad illud obtinendum, quod intendit qui stipendium dedit. Id autem non oritur ex defectu virtutis ad id sufficientis, sed ex libera Christi voluntate merita sua limitatè applicantis. Idem dic de virtute hujus sacrificii ad satisfaciendum pro peccatorum pœnâ temporali.

Pro dispositione illius pro quo sacrificium offertur, ut gratias actuales, aliave beneficia accipiat, non requiritur status gratia; ut patet ex eo quod istæ gratiæ sæpe dentur ad recuperandum gratiæ statum: hic tamen status gratiæ requiritur, ad remissionem pœnæ temporalis obtinendam: quia non est æquum, ut Deus aliquam pœnam remittat illi qui actu manet illius inimic⁹.

CAPUT III.

De Pœnitentia, extrema Unctiõne, Ordine, Matrimonio.

§. I.

Pœnitentia, & extrema Unctio.

Practica de his suis traduntur infra, toto Tractatu II. & sequentibus.

De lege Dei ordinaria, non potest peccatum actuale remitti absque Pœnitentia. Est de fide ex Scriptura, ut Luca 13. v. 5. si Pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis. Et declaratur in Tridentino Sess. 14. Cap. 1.

Pœnitentia tamen formalis non est absolutè ad hunc effectum necessaria, sed sufficit virtualis inclusa in actu Charitatis. Patet 1. ex Scriptura hanc vim isti actui tribuenti, Proverb. 8. ego diligentes me diligo. Et Luca 7. remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. 2. Ex Bullis Pii V. & Gregorii XIII. damnantibus hanc Baji propositionem: Charitas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro &c. potest esse sine peccatorum remissione. 3. Ratione probatur, quia vis contritionis ad delenda peccata, oritur ex actu Charitatis, quem includit aut præsupponit: Dicitur autem actus Charitatis pœnitentia virtualis, in quantum continet votum pœnitentiæ debitæ peragenda, & de factò vi istius Charitatis pœnitentiam formalem imperat, dum peccata actu occurrunt memoriæ penitentis.

Neque obstant loca Scripturæ requirentia pœnitentiam formalem, quia intelligenda sunt de ejus necessitate in re, vel voto; propter alia loca fat clara supra relata quibus vis justificandi tribuitur actui Charitatis. Pro hac sententia loca etiam Patrum Chryostomi, Hieronymi, &c. Vasquez hoc loco fufius adducit.

De potentia Dei absoluta potest remitti peccatum absque ulla pœnitentia seu formali, seu virtuali, per hoc solum quod Deus velit peccatori offensam remittere. Quia in eo nulla apparet implicantiã: sicut homo homini quamvis non pœnitenti potest offensam remittere ex pietate Christiana.

Si obiiciatur S. Thomas dicens id esse impossibile. Respondetur, intelligi debere de lege ordinaria, uti & Tridentinum, dum Sess. 6. Cap. 7. dicit justificationem esse renovationem interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ; quia scilicet in præsentì rerum statu illa voluntatis actualis renovatio in peccatore ad justificationem requiritur.

CONTRITIO non debet esse intensivè summa, ut suf-

ficiat ad remissionem mortalium extra Sacramentum. Vel enim deberet esse absolutè talis, quod repugnat: Vel tantum respectivè, quanta scilicet haberi potest hic & nunc respectivè ad præsens Dei auxilium: quod etiam dici non potest: alioqui enim peccator cum auxilio ut duo eliciens contritionem intensam ut duo justificaretur, & eliciens intensam ut quatuor cum auxilio intenso ut quinque non justificaretur, quod videretur esse ab omni ratione alienum.

Nec certus aliquis gradus intensiõnis requiritur in contritione ut justificet extra Sacramentum: ut volunt aliqui recentiores post Estium, Lupum &c. Prob. 1. ex Scripturis veniam promittentibus omnibus verè pœnitentibus: Vera autem pœnitentia non requirit certum gradum intensiõnis, sed sufficit quod sit appetitativè summa. Prob. 2. ex Trid. Sess. 14. C. 4. simpliciter tribuente contritioni vim justificandi, dum Charitate perfecta est, hoc est, dum nititur motivo Charitatis, nulla facta mentione intensiõnis istius actus. 3. Ex damnatis Baji propositionibus in hac materia.

Probatur idem ratione, 1. Quia Charitas habitualis, licet remissa, non stat cum mortalit: ergo nec actualis. 2. Quia in certis casibus datur præceptum de justificatione per contritionem procuranda: atqui non datur præceptum de re ignota, qualis est contritio cum tot, aut tot gradibus, quorum intensio à nullo potest dignosci, aut quot sufficiant designari.

Dices contra, S. Augustinus Lib. de nat. & grat. sic loquitur: Charitas inchoata, inchoata justitia est: Charitas provecta, provecta justitia est: Charitas perfecta, perfecta justitia est: Ergo requirit Charitatis gradus intensos.

Resp. non velle peccatorem necdum justificari, cum incipit Deum diligere super omnia, & tantum tunc cum jam pervenit ad intensam Charitatem: sed solum vult crescente Charitate, crescere vita justitiam seu sanctitatem, quod bene consistit cum eo, quod ante illud incrementum homo fit verè justificatus.

Contritio nullam temporis durationem exigit, ut justificet peccatorem: Quia tota ejus vis in eo consistit, quod sit perfecta conversio ad Deum: ergo illo instanti quo habetur ista conversio, justificat peccatorem: idque aperte tradunt Scripturæ, & Patres; cum D. Thoma & Theologis communiter.

Nec refert quod instantanea pœnitentia non sit quidè proportionata ad plenè satisfaciendum Deo quoad pœnam, aliosq; effectus: est tamen proportionata ad recuperandam ejus gratiam: sicut enim gratia Dei amittitur per instantaneam aversionem à Deo; ita convenit ut recuperetur per instantaneam conversionem peccatoris ad Deum.

MERITA bonorum operum per peccatum mortificata reviviscunt per pœnitentiam. Colligitur ex Apost. ad Hebr. 6. non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri: & ad Gal. 3. tanta passi estis sine causa, si tamen sine causa. Ratio est, quod merita per peccatum non deleantur, sed tantum impediuntur: ac proinde sublato impedimento reviviscant: Cur autem potius peccata absolutè deleantur per actum Charitatis, quam merita per peccatum, id refundendum est in Dei bonitatem pronioris ad miserendum, quam ad puniendum. Est Doctrina ita communis ut oppositam temerariam ac periculosam censeat Suarez, Amicus, Bannez, & priores alii.

Peccata semel remissa non reviviscunt per sequentia, si-

ve

side
Kin

theo
logia

re quoad culpam, sive quoad pœnam. Colligitur ex Scripturis asserentibus peccata per pœnitentiam absolute condonari. Idque disertè docet Gelasius Papa relatus de pœnitentia dist. 4. c. ult. his verbis: Divina clementia remissa peccata ad ultionem ulterius venire non patitur. Est cum D. Thoma communis, & certa, Contra Gratianum de pœnit. dist. 4. Hugonem à S. Victore, &c.

Scripturæ quæ sonant Deum recordari peccatorum remissorum, intelligendæ sunt de pœna eorum temporalium, quorum videtur oblivisci, dum differt ea punire, recordari verò, dum ea punit mensura pœnæ actu infligendæ per sequentes lapsus impleta, ultra quam decrevit punitionem non differre.

Sacramentum Pœnitentiæ non potest esse validum & informe ex parte absolutionis, ut satis constat. Neque ex parte confessionis: Quia vel est formaliter integra, vel non: si primum, sufficit ad valorem & effectum Sacramenti: si secundum ad neutrum sufficit. Neque etiam ex parte doloris, quod magis controversum est, Quia non potest dolor sufficere ad essentiam hujus Sacramenti, nisi pariter sufficiat ad ejus effectum: cum enim hoc Sacramentum sit essentialiter reconciliativum, exigit dolorem qui sit sufficiens dispositio ad reconciliationem. Ita Vasquez, Layman, Coninck, Amicus, cum Gabriele, Adriano, &c. Contra Thomistas plerosque quos sequitur Suarez, Toletus, Valentia, Lugo, &c.

Neque eadem est ratio Pœnitentiæ & Baptismi qui potest esse validus & informis. Quia Baptismus, pro dispositione ad effectum suum non includit aliquid requisitum ad suam essentiam: sicut includit hoc Sacramentum, videlicet dolorem de peccatis, quod de pœnitentia agnoscit D. Thomas Dist. 23. q. 1. art. 4. q. 2.

CONFESSIO SACRAMENTALIS est legitima accusatio pœnitentis de peccatis propriis facta Sacerdoti, ut ab iis absolvatur. Est jure divino præcepta: ut constat, 1. Ex his Christi verbis, Quorum remisistis peccata remittuntur eis, quorum retinueritis retenta sunt. Hæc enim potestas retinendi peccata non posset ad usum redigi, si non esset necessaria confessio. 2. Ex pluribus Conciliis, usque antiquissimis in quibus hæc veritas definita est. 3. Ex unanimi PP. consensu apud Bellar. 4. Denique ex perpetuo usu Ecclesiæ non solum Latine, sed etiam Græcæ; qui usus numquam fuisset inductus, nisi confessio fuisset jure divino præcepta. De quo plura in Controversiis hæc supra Tomo I. Tract. II. cap. VI. pag. 72.

Confessionis præcepto obligantur omnes, qui post Baptismum mortaliter peccaverunt. Quandoque autem præcisè urgeat extra mortis articulum, aut grave ejus periculum, difficile est determinare. Unde merito Ecclesia præcepto suo determinavit, ut non differatur ultra annum.

Alia de Confessione traduntur infra ad praxim diffusè Tomo II. Part. III. Tract. III. Cap. I. & sequentibus.

SATISFACTIO Sacramentalis non causat gratiam sanctificantem ex opere operato: Quia ante satisfactionem habetur tota essentia Sacramenti pœnitentiæ: Ergo & totus effectus gratiæ Sanctificantis: nec refert quod sit pars Sacramenti, quia est tantum pars integralis, non essentialis.

Illam tamen satisfactio causat ex opere operato aliquas gratias actuales adversus relapsum: Quia non tantum imponitur in vindictam peccatorum, sed etiam in remedium, in eum autem finem opus est gratis actualibus. Causat quoque ex opere operato aliquam re-

missionem pœnæ temporalis peccatis debita: Quia pœnitentia saltem in eum finem imponitur. Ut tamen istum effectum habeat, debet fieri in statu gratiæ: Quia inimicus Dei indignus est, ut ejus satisfactio ad illum effectum à Deo acceptetur.

Satisfacit tamen obligationi pœnitentiæ impositæ qui satisfactionem injunctam implet in statu peccati. Quia Confessarius imponens satisfactionem pœnitenti, hoc tantum intendit, ut pœnitens opus in satisfactionem injunctum exequatur, abstrahendo à statu gratiæ. Ita communis.

EXTREMÆ UNCTIONIS Sacramentum institutum fuit à Christo post resurrectionem simul cum Sacramento Pœnitentiæ, cujus est quaedam confirmatio, ut ait: *Trid. Sess. 14. in præmio de extrema Unctione.* Itaque in loco *Jacobi* de hac Unctione non habetur prima institutio hujus Sacramenti, sed tantum illius promulgatio. Et unctio illa infirmorum, de qua *Marci 6.* fuit tantum figura extremæ Unctionis quæ postea instituenda, & ad vim Sacramenti elevanda fuit.

Benedictio olei per Episcopum facta probabiliter non est de essentia hujus Sacramenti: Quia, teste Acudio, Presbyteri Græci ex antiqua consuetudine benedicunt oleum infirmorum: nec unquam de hæc reprehensi sunt ab Ecclesia Latina: Et in hac sententiâ dicendum est Florentinum & Tridentinum pro materia hujus Sacramenti assignare oleum ab Episcopo benedictum, quia ista benedictio est ad minimum necessaria necessitate præcepti in Ecclesia Latina in qua à solis Episcopis ea exercetur.

Dispositio ad hoc Sacramentum in homine juxta requisita, tantum est intentio seu voluntas saltem interpretativa illud recipiendi. Censetur autem hæc voluntas interpretativa includi in vita Christianæ acti. In illis autem qui sibi conscii sunt peccati mortalis prærequiritur confessio, aut contritio, si desit copia confessarii. Non potest alius quam Sacerdos esse minister extremæ Unctionis: quod certum est ex Florentino, & Tridentino Sess. 14. Cap. 3. & Can. 4.

Cetera de hoc Sacramento traduntur infra Tomo II. Part. III. Tract. IV. Cap. 6.

§. II.

Ordo, & Matrimonium.

ORDINEM esse verum Sacramentum, de fide constat ex Concilio Calcedonensi, Florentino, & Tridentino Sess. 23. Can. 3. Et fufius probatur supra in Controversiis Tomo I. Tract. II. Cap. 11. §. 3.

Quamvis admittatur quod Christus usus fuerit determinata materia & forma dum Apostolos ordinavit; non sequitur, quod non reliquerit Ecclesiæ determinationem materiæ & formæ in particulari. Quia non omnia quibus determinatè usus est, sunt propterea de essentia Sacramenti. Sic in consecratione panis determinatè usus est vel azymo, vel fermentato pane: & tamen neuter determinatè necessarius est ad validam consecrationem, cum admittamus Græcos in fermentato validè consecrare.

Episcopalis Ordo jure divino major est simplici Sacerdote, non tantum dignitate, sed etiam ordinis potestate. Habetur de fide ex Trid. Sess. 23. Can. 6. & Can. 7. item ex PP. apud Bellar. dicentibus Episcopos successivè Apostolis: Presbyteros autem 70. discipulis: illos

illos posse generare Patres per ordinationem Sacerdotum: hos tantum filios per Baptismum, quæ cum aliis prerogativis fufius demonftrant.

Epifcopus per fe eft folus *Minifter ordinarius* cujuslibet ordinationis. Ita exprefse *Florentinum* in *Decret. de Sacram.* & quidem refpectu *Epifcopatus* & *Presbyteratus* fic eft *Minifter*, ut abfolutè nullus præter ipfum poffit validè iftos ordines conferre. Alios autem Ordines poteft etiam *simplex Sacerdos* conferre, ex commiffione fummi Pontificis. *Reliqua de Ordine traduntur infra fuo ordine cum cæteris Sacramentis.*

Quoad *MATRIMONIUM*, illicita eft in *Lege Evangelicâ Polygamia*, five pluralitas uxorum. Est de fide ex *Trid. Sefs. 24. cap. 2.* deduciturque ex *Matth. 19.* fi enim ut *Chriftus* illic afferit, mœcharus, quidam illâ priorè uxore, alteram ducit, multò magis mœcharus qui priorè retentâ adjungit alteram uxorem.

In lege etiam *Natura* illicita fuit polygamia ab ipfo initio mundi, jure faltem divino positivo. Patet ex primâ *Matrimonii* celebratione *Gen. 1.* ubi *Deus* primo homini unicam dedit uxorem, dixitque ut vir adhereret uxori, non uxoribus; eſſentque duo in carne unâ, non plures, quibus dictis pluralitatem uxorum fans elatè excluſit.

Dices, In antiquâ lege *Sanctiffimi Patriarchæ* leguntur habuiſſe ſimul plures uxores.

Reſp. Id factum eſſe ex ſpeciali *Dei* difpenſatione, qui poteſt faltem indirecè difpenſare in jure naturæ, tribuendo jus aliquod, ex cujus defectu aliquid erat jure naturæ illicitum. Sic quamvis homicidium, vel occupatio rei alienæ ſunt jure naturæ illicita; poteſt tamen *Deus* utrumque licitum reddere dando alicui jus in vitam, aut bona alterius, tanquam ſupremus eorum *Dominus*. Sic ergo potuit polygamiam lege naturæ illicitam, reddere *Patriarchis* licitam, dividendo jus in plures uxores, quod ex naturâ rei uxoruna in corpus mariti totaliter obtinebat.

Matrimonium ut eſt *Sacramentum*, rectè definitur, ſignum ſenſibile gratiæ *Sanctificantis*, quo vir & mulier conſenſu perpetuo conjunguntur. Quod ſit propriè *Sacramentum* fide certum eſt, 1. Ex *Florentino* in *Decr. de Sacram.* recenſente *matrimonium* inter ſeptem legis novæ *Sacramenta*: & ex *Trid. Sefs. 24. Can. 1.* dicente anathema contrarium aſſerentibus. 2. Ex communi conſenſu *Eccleſiæ*. 3. Ex *PP. Ambr. Chryſoſt. Auguſt.* & aliis apud *Bellarminum* in *Controverſis*, de *Matrimonio*: & hic ſuprà in *Tom. I. de eodem Sacramento contra Hæreticos modernos*, pag. 84.

Inſtitutio hujus *Sacramenti* facta fuit à *Chriſto*, vel in *Cana Galileæ*, dum præſentia ſua nuptias honoravit *Joan. 2.* vel dum indiffolubilitatem *matrimonii* ſtabilitavit *Matth. 19.* vel denique poſt *Reſurrectionem*, uti de tempore *inſtitutionis* varii variè opinantur.

Matrimonii *Minifter* non eſt *Parochus*, ſed ſunt ipſi *contrahentes*. Ita cum *S. Thoma Theologi communiter*. Colligitur 1. Ex *Flor. in Decr. de Sacram.* ubi dicit, cauſam efficientem *Matrimonii* regulariter eſſe mutuum conſenſum per verba de præſenti expreſſum: atqui *contrahentes* ponunt conſenſum & illo mediante efficiunt *matrimonium*: Ergo & *Sacramentum*, quod non diſtinguitur ab ipſo *contractu* elevato ad eſſe *Sacramentale*. Colligitur 2. efficaciter ex *Trid. Sefs. 24. Can. 1.* definiente abſque ulla exceptione ma-

R. P. Arſdek. Tom. II.

trimonium Chriſtianorum eſſe *Sacramentum*: debuifſet enim excipere *matrimonium* *Clandefinum*, ſi *Minifter* hujus *Sacramenti* eſſet *Parochus*. Et *Cap. 1. de reſor.* docet *Clandefina* *matrimonia* libero *contrahentium* conſenſu facta fuiſſe rata & vera *matrimonia* quamdiu *Eccleſia* ea irrita non fecit: Atqui *matrimonia* dicuntur rata ratione *Sacramenti*, ut declaratur *Cap. quanto de divortis*: Ergo *Minifter* hujus *Sacramenti* ſunt ipſi *contrahentes*, non *Parochus*.

Neque refert, quod *Evariftus Pont.* ſcribens ad *Epifcopos Africanos* dicat *conjugia* aliter præſumpta quam cum benedictione *Sacerdotali* non eſſe *conjugia*, ſed *adulteria*: Nam dicendus eſt loqui ſecundum præſumptionem fori externi reputantis *matrimonium* illud eſſe *invalidum*, quod probari non poteſt. Tum etiam fuiſſe irrita *matrimonia* *Clandefina*, *Pontius de matrim.* pluribus argumentis probare conatur.

Mutuus contrahentium conſenſus neceſſarius eſt ad valorem *Matrimonii*. Ratio eſt quod *matrimonium* conſiſtat in *contractu*: de eſſentia autem *contractus* ſit mutuus conſenſus. Porrò conſenſus ille debet eſſe verus & non fictus. 2. Plenè deliberatus. 3. Signis exterioribus expreſſus, quia debet ab altero acceptari. 4. Liber à coactione ſeu metu gravi cadente in vitium conſtantem, nam hic metus inter impedimenta *matrimonium* dirimentia reputatur.

Conſenſus conditionatus ad valorem ſufficit ſi conditio ſit de præſenti, vel præterito, eaque ſubſiſtat. Si autem ſit de futuro contingenti ſuſpenditur valor *Matrimonii* uſque ad eventum conditionis, quem tenentur *contrahentes* expectare. Adveniente autem conditione probabilis videtur, quod *matrimonium* reddatur validum abſque novo conſenſu. In praxi tamen ad majorem ſecuritatem curandum eſt, ut renovetur conſenſus ille ad *matrimonium* requiſitus.

Si conditio adjecta repugnet *naturæ* aut fini *matrimonii*, irritum eſt *matrimonium*, ex *Cap. ſi conditiones, de conditionibus adjectis*. Si autem non repugnet, ſed ſit turpis aut impoſſibilis habetur pro non adjecta, *Cap. eodem*. Id tamen intelligendum eſt ſecundum præſumptionem fori externi: alioqui enim, ſi quis intendiſſet nullo modo *contrahere* niſi ſubſiſtente tali conditione, non valeret *matrimonium* defectu conſenſus debiti, & non completi.

Quando *baptizatorum matrimonium* eſt *conſummatum*, nullo caſu diſſolvi poteſt quoad *vinculum*. Eſt de fide ex *Florentino* in *Decr. de Sacram.* Et ex *Trid. Sefs. 24. Can. 7.* Et ex perpetua praxi *Eccleſiæ*. Dixi, quoad *vinculum*; Quia quoad *thorum* & *cohabitationem* ſolvi poteſt per *divortium* ex variis cauſis.

Baptizatorum matrimonium Ratum, ſeu non *conſummatum* diſſolvitur per ſolemennem *profeſſionem* in *Religione* approbatâ. Eſt de fide ex *Trid. Sefs. 24. Can. 6.* Idem antea decretum fuerat ab *Alexandro III. Cap. verum, & Cap. ex publico, de conversione conjugatorum*. Religioſa autem *profeſſio* vim habet ſolvendi *matrimonium ratum*, non jure *naturali*, nec *divino* ſed *Eccleſiaſtico*: alioqui enim idem præſtarent ſimplicia vota *Societatis Jeſu*, cum verè & propriè *Religioſum* conſtituant ex *Pontificum* declaratione.

DIVORTIUM eſt ſeparatio *conjugum* quoad *thorum* & *habitationem* manente *vinculo conjugii*. Licitum eſt ob *conjugis* ſive *viri*, ſive *ſæminæ adulterium*. Non ſufficit

vide
kin

theo-
logia

PLIV
P. 11

sufficit tamen suspicio, aut etiam probabilitas, sed requiritur moralis aliqua certitudo adulterii commissi.

Licet est divorcium, non tantum ob adulterium, sed etiam propter *alias causas*, v. g. ob compartis sævitiā, furorem, lepram, aut alium morbum contagiosum, apostasiam à fide, &c. Non potest tamen id fieri privatâ auctoritate, sed opus est auctoritate legitimi iudicis Ecclesiastici. Patet ex *Cap. finali, de conversione conjugatorum*. Et *Cap. illa, de divorciis*.

Consensus mutuus conjugum sufficit ad separationem non tantum quoad *thorum*, quod certum est, sed etiam quoad *habitationem*. Ad hoc tamen postremum opus est Ordinarii iudicio & approbatione.

Moraliter certus de nullitate matrimonii sui non potest debitum petere, aut reddere. Qui autem contraxit cum dubio de valore matrimonii *manente dubio*, non potest debitum petere: tenetur tamen reddere comparti petenti quæ bonâ fide contraxit. Patet ex *Cap. Dominus, de secundis nuptiis*. Quod si uterque cum tali dubio contraxerit, neuter potest petere aut reddere: Quia manente tali dubio exponeret se periculo peccandi.

Si quis post matrimonium bonâ fide contractum incipiat *dubitare* de ejus valore, tenetur ad diligentem veritatis inquisitionem, & durante dubio non potest debitum petere: tenetur tamen reddere ob periculum faciendi contra jus alterius. Ita statuitur *Cap. inquisitioni tua, de sent. excom.* Quod si post debitam inquisitionem nondum sint rationes sufficientes ad iudicandum matrimonium esse probabiliter validum, idem dicendum ut supra, si autem tales adsint, potest etiam debitum petere, quia stat pro illo possessio bonæ fidei.

Qui tunc cognovit *consanguineam uxoris suæ* in primo, aut secundo gradu, non potest debitum petere ob novam affinitatem contractam, potest tamen, & debet reddere. Idem dic de conjugè obstricto castitatis voto, donec à voto suo liberetur. Qui autem contraxit matrimonium obstrictus voto suscipiendæ Religionis, aut Ordinis facti, graviter quidem peccavit sic contrahendo & matrimonium consummando: sed post consummationem potest petere, & reddere debitum, quamdiu compars jus retinet illud petendi, Ita Doctores communiter.

Dispensatio non cadit in impedimenta *jure naturali*

dirimentia, ut sunt etior circa personam: Ligamentum prioris conjugii: amentia: impotentia ad copulam, &c. in quibus non potest etiam Papa dispensare. In iis autem impedimentis, quæ solo *jure Ecclesiastico* matrimonium dirimunt, potest dispensare, non tamen licite absque iusta causa. Et in hoc casu censenda est invalida dispensatio, utpote subreptitia, cum non sit præsumendum voluisse Pontificem facere, quod ei licitum non fuit.

Causa legitima dispensandi hæc potissimum ab auctoribus numerantur: Extinctio magnæ litis, pax sanguineorum, evitatio scandali, conservatio illustriæ familiæ in eodem semine, excellentia meritorum potentis dispensationem: & his deficientibus supplere potest multa pecuniaria proportionata in causas pias, aut bonum publicum.

Episcopus etiam ob gravem causam potest ex tacita Pontificis licentia post contractum matrimonium dispensare in prædictis impedimentis, si adsint sequentes conditiones. 1. Si impedimentum sit occultum, matrimonium autem publicum. 2. Si denunciations aliaque solemnitates non fuerint culpabiliter omisse. 3. Si bonâ fide initum fuerit matrimonium. 4. Si separatio non possit fieri absque scandalo. 5. Si nimis difficilis sit recursus ad Pontificem, aut ejus Nuntium, aut alium habentem expressam dispensandi facultatem. Ita *Auctores communiter*.

Cætera Præctica de Matrimonii impedimentis, resolutione, dispensatione, etiam Penitentiaria Romana traduntur fuscè infra Tract. IV. Cap. VIII. usque ad finem.

Hæreses & Errores,

Contra hanc Theologiæ Partem Tertiam de Sacramentis, adducuntur cum suis Auctoribus ac refutatione in fine Tomi I. hujus Operis sub titulo, *Novi æ generalis Dogmatum ab Ecclesia damnatorum*, ordine Alphabeticò, pag. 144. & seq. sub his titulis particulæribus, *Sacramentum, Baptismus, Aqua, Absolutio, Confessio, Contritio, Confirmatio, Eucharistia, Missa, Nuptia sive matrimonium, Ordo, Penitentia, Sacerdotium, Unctio Extrema*.

Item, *suprà Part. II. Contr. 10. §. 6. pag. 135. De Sacramentis & eorum effectibus.*

COLLECTIO BREVIS

CONTROVERSIARUM THEOLOGICARUM MODERNARUM, quæ etiam in Belgio inter Partes varias in Scholis aut libellis præcipuè sunt agitatæ, & quarum materiæ suis locis hic annotatis tractantur.

DE PRÆDESTINATIONE ET GRATIA. *An Prædestinatio sic facta sit, ut Deus ex massa damnata, ante omnem prævisionem meritorum, unum elegerit ad gloriam, & alium in Massa damnata reliquerit. Et sic ut Doctrina opposita dici possit censurata? Vide supra Part. 2. Controversia 3. pag. 120.*

An etiam sic, ut aliquibus ex his Deus neget etiam gratiam sufficientem. Vide supra Part. 2. controversia 5. §. 3. pag. 124.

An rectè dicatur Christum pro omnibus non esse mortuum? Tract. 2. Capite 2. pag. 65. 66. & seq.